

Fylkesmannen
i Oslo og Akershus

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Helseavdelingen

Tordenskioldsgate 12
Postboks 8111 Dep, 0032 Oslo
Telefon 22 00 35 00
fmoapostmottak@fylkesmannen.no
www.fmoa.no
Organisasjonsnummer NO 974 761 319

Deres ref.: 14/242
Deres dato: 21.01.2014
Vår ref.: 2014/1676-3 H-KHT
Saksbehandler: Veronica Engen
Direktetelefon: 22003953

Dato: 24.03.2014

Høring - Reservasjonsordning for fastleger

Helse- og omsorgsdepartementet har sendt på høring forslag til endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og pasient- og brukerrettighetsloven, samt forskrift om endringer i fastlegeforskriften og forskrift om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen.

Endringene vil gi hjemmel for kommuner til å inngå avtale om reservasjon med fastleger som av samvittighetsgrunner ikke ønsker å henvise kvinner til abort. Hjemmelen vil også omfatte forskrift om reservasjon mot aktiv dødshjelp dersom dette skulle bli tillatt. Høringsnotatet avgrenses mot forskrivning eller innsetting av prevensjon og henvisning til assistert befruktning.

For Fylkesmannen i Oslo og Akershus er det et overordnet anliggende at fastlegetjenesten må være organisert slik at pasientene får nødvendig og forsvarlig helsehjelp og de helsetjenestene som de har rett til etter helselovgivningen, uavhengig av eventuell reservasjonsmulighet for fastleger når det gjelder henvisning og behandling ved alvorlige samvittighetskonflikter knyttet til liv og død.

Etter Fylkesmannen i Oslo og Akershus' vurdering er det viktig og riktig at det er snakk om en "mulighet" og ikke en "rettighet" for leger til å reservere seg mot å henvise til abort. Pasientens lovbestemte rettighet til selvbestemt abort etter abortloven § 2 må gå foran legers samvittighetsgrunner for å reservere seg mot henvisning til abort. Videre må det sikres at pasientenes rettigheter i praksis blir ivaretatt, slik at adgangen til å bli henvist for å få utført abort blir den samme som den er i dag.

Departementet har foreslått at jenter mellom 14 og 16 år selv skal bestemme om de ønsker å ha en fastlege som har reservert seg mot å henvise til abort, uavhengig av om foreldrene er enig i skiftet eller ikke. Et slikt skifte skal også kunne holdes skjult for foreldrene. Videre legges det opp til at helsesøstre skal informere om adgangen til å henvende seg direkte til sykehuset med en eventuell begjæring om abort.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus finner imidlertid at også de pasientrettigheter som er nedfelt i abortforskriften § 1, hvor det står i merknadene at "Bestemmelsen presiserer at kvinnen kan fremsette begjæringen om svangerskapsavbrudd direkte overfor et sykehus eller nemnd uten henvisning fra primærlege.", bør forankres og tydeliggjøres i det nye forskriftsforslaget.

Det fremgår av høringsnotatet at det legges opp til å sikre at pasientenes rettigheter blir ivaretatt ved at fastleger som reserverer seg må sørge for at pasienten får tilbud om konsultasjon hos annen fastlege i nærheten senest innen neste virkedag.

Etter Fylkesmannen i Oslo og Akershus' vurdering bør det her stå "samme dag", slik at pasientene det gjelder slipper tilleggsbelastningen ved å måtte vente til neste dag.

Videre er det foreslått at fastlegen vil ha plikt til å informere alle på sin liste om en reservasjonsavtale, og det skal sikres at det vil være mulig å skifte bort fra en fastlege som har reservert seg. Kommunen må sørge for at det er andre fastleger i nærheten som ikke har inngått slik avtale, og det skal tydelig fremgå hvilke leger som til enhver tid har reservert seg.

Plikten til å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester til personer som oppholder seg i en kommune, ligger hos kommunen og kommunen har ansvaret for å organisere fastlegeordningen. I forslaget gis kommunene rett til å bestemme hvorvidt de vil inngå en reservasjonsavtale med en fastlege, såfremt vilkårene for å inngå slik avtale er oppfylt. Kommunene kan bare inngå avtale om reservasjon dersom det er tilstrekkelig tilgang til andre fastleger i nærheten som ikke har inngått avtale om reservasjon. I utkast til forskrift (ny § 24 a) står det at "*kommunen skal sende kopi av avtalen til Fylkesmannen*" (med stor F, vår anm.!). Videre er det åpnet for at kommunen vil kunne si opp avtale om reservasjon dersom tilgangen på fastleger med åpne lister reduseres, eller vilkårene i avtalen ikke overholdes. I merknadene til samme paragraf står det at *Fylkesmannen skal som tilsynsmyndighet føre tilsyn med at praktiseringen av reservasjonsordningen skjer innenfor regelverket.*

Det vil være vanskelig å tenke seg at Fylkesmannen til enhver tid sitter med oppdatert kunnskap om fastlegedekningen i hver enkelt kommune, og om hvordan tilgjengeligheten til andre fastleger måtte være. Skal rollen som tilsynsmyndighet være reell, finner Fylkesmannen i Oslo og Akershus at det bør gå tydeligere frem av forskriften hvilken myndighet og hvilke sanksjonsmuligheter som her er tillagt Fylkesmannen.

Fylkesmannen vil også anføre at begrepet "i nærheten" (... tilgang til andre fastleger i nærheten ...) er svært upresist og fort kan gi rom for uønsket skjønnsutøvelse. Mener man innen samme kommune (uansett kommunestørrelse) siden det er dette er innenfor kommunens sørge-for-ansvar, bør dette stå tydelig i forskriften.

Etter Fylkesmannen i Oslo og Akershus' vurdering ivaretar forslagene i høringsnotatet i hovedsak pasienters rettigheter til å kunne bli henvist til selvbestemt abort på lik linje med i dag. En utfordring kan bli å nå ut til særlig sårbare grupper med informasjon om hvor de kan henvende seg for å bli henvist til abort, slik at også deres rettigheter blir ivaretatt.

Med hilsen

Valgerd Svarstad Haugland
fylkesmann

Petter Schou
fylkeslege

Dokumentet er elektronisk godkjent.

